

Nr 21

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan; given Stockholms slott den 3 januari 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Skoglund

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler — efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet — frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan och anför därvid följande.

1¹

Chauffören S., som hösten 1958 var anställd vid vattenfallsstyrelsens kraftverksbygge i Järkvissle, körde den 25 oktober samma år med en fullastad tung lastbil på ett torn till en av styrelsen uppförd provisorisk hängbro över Indalsälven, varvid bron rasade ned i älven.

Den 6 februari 1959 dömde Medelpads östra domsagas häradsrätt S. för det han vid berörda tillfälle gjort sig skyldig till rattonykterhet och vårdslöshet i trafik att undergå fängelse en månad och femton dagar. I domen förordnade häradsrätten vidare, att av vattenfallsstyrelsen för skadeståndstalan skulle handläggas i den för tvistemål stadgade ordningen. Häradsrättens dom i brottmålet vann laga kraft.

¹ Kommunikationsdepartementets dnr SA 87/61.

1 Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 21

I skadestandsfrågan lämnade häradsrätten — ehuru S. fanns vållande till skadorna — genom dom den 27 januari 1960 vattenfallsstyrelsens mot S. förda talan utan bifall. Hovrätten för Nedre Norrland, dit styrelsen fullföljde talan, förpliktade emellertid genom dom den 2 juli 1960 — med ändring av häradsrättens sistnämnda dom — S. att såsom skadestånd till kronan utgiva 145 800 kr. jämte fem procent ränta därå från den 13 januari 1960 tills betalning skett, varjämte hovrätten förpliktade S. att ersätta kronan dess kostnader å målet i häradsrätten och hovrätten med tillhoppa 2 245 kr. Kungl. Maj:t fann i beslut den 8 mars 1961 ej skäl att meddela prövnings-tillstånd, i följd varav hovrättens dom skulle stå fast.

I en den 22 april 1961 till kommunikationsdepartementet inkommen framställning har S. anhållit om befrielse från den betalningsskyldighet som ålagts honom. S. har därvid anfört, att det är omöjligt för honom att betala det utdömda skadeståndet med hänsyn till att hans inkomster är små och att han saknar tillgångar.

Vattenfallsstyrelsen har i remissutlåtande den 19 maj 1961 uttalat, att på grund av omständigheterna vid skadornas vållande fullständig befrielse från ersättningsskyldighet ej synes böra komma i fråga. På förfrågan av styrelsen har S. förklarat sig villig att betala 10 000 kr. genom avbetalningar å 100 kr. i månaden. Styrelsen tillstyrker, att S., därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer genom skäliga avbetalningar inbetalar nämnda belopp, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan i anledning av hovrättens för Nedre Norrland dom den 2 juli 1960.

Statskontoret har i utlåtande den 2 juni 1961 tillstyrkt, att den av S. gjorda ansökningen bifalles på sätt vattenfallsstyrelsen föreslagit.

Departementschefen

Med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter vill jag icke motsätta mig att S., därest han till vattenfallsstyrelsen inbetalar ett belopp av 10 000 kr., befrias från den återstående ersättningsskyldighet gentemot kronan som jämlikt hovrättens för Nedre Norrland ifrågavarande dom åvilar honom. Beloppet synes böra gäldas på sätt vattenfallsstyrelsen förordat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att S., därest han inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till vattenfallsstyrelsen inbetalar ett belopp av 10 000 kr., befrias från honom åvilande återstående ersättningsskyldighet till kronan i anledning av hovrättens för Nedre Norrland dom den 2 juli 1960.

Byggnadsingenjören O. dödades den 23 april 1955 vid en kollision mellan en av honom framförd moped och en buss tillhörig statens järnvägar. O. efterlämnade förutom hustru två minderåriga barn i äktenskapet. Hustrun

¹ Kommunikationsdepartementets dnr 89/61.

yrkade skadestånd av SJ under hänvisning till att hon och barnen genom O:s död kommit att sakna erforderligt uppehälle. Stockholms rådhusrätt, som fann O. ensam vållande till olyckan, lämnade i dom den 30 juni 1956 fru O:s talan utan bifall och förpliktade henne att ersätta SJ:s rättegångskostnader med 800 kr. ävensom — solidariskt med annan person — med vad styrelsen erlagt för domslösen och lagakraftbevis. Svea hovrätt fann i dom den 18 december 1956 ej skäl att göra ändring i rådhusrättens dom samt förpliktade fru O. att ersätta SJ:s kostnader å målet i hovrätten med 250 kr. Kungl. Maj:t fann genom beslut den 21 november 1957 ej skäl att meddela prövningstillstånd, i följd varav hovrättens dom skulle stå fast.

Fru O., som under tiden sedan dödsfallet erhållit socialhjälp, har hittills icke betalat någon del av skulden. Från SJ:s sida företogs ett första indrivningsförsök år 1958 utan resultat och år 1960 begärdes utmätning i viss fru O. tillkommande överskjutande preliminär skatt. Utmätningen har av fru O. överklagats hos länsstyrelsen i Stockholms län och dessutom begärts vilande i avvaktan på avgörandet av förevarande hos Kungl. Maj:t anhängiga ärende.

I en den 22 november 1960 till kommunikationsdepartementet inkommen framställning har fru O. anhållit om befrielse från ifrågavarande ersättningskyldighet till SJ. Fru O. har därvid anfört bl. a. att hon — därest hon tvingades att utgiva ersättningen — skulle bli nödsakad att begära ytterligare socialhjälp. Fru O. har vidare hänvisat till att hon såsom ensamstående har att draga försorg om sina två barn och att hon ådragit sig skulden till SJ i sin strävan att fullgöra denna försörjningsplikt.

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 15 december 1960 avstyrkt bifall till framställningen. Styrelsen har framhållit att den balanserar omkring 1 500 s. k. osäkra fordringar av här ifrågavarande slag, vilka på grund av gäldenärens insolvens icke kunnat indrivnas och vilka behandlas jämlikt kungörelsen den 29 september 1911 (nr 106) angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar. Sedan den aktuella utmätningen skett torde återstoden av SJ:s fordran på fru O. jämlikt bestämmelserna i nämnda kungörelse kunna avskrivas år 1963. Att bifalla framställningen skulle enligt styrelsens åsikt innebära, att fru O. favoriserades framför andra SJ:s gäldenärer.

Statskontoret har i utlåtande den 13 januari 1961 likaledes avstyrkt bifall till förevarande ansökan.

Departementschefen

Med hänsyn till fru O:s försörjningsbörda och till föreliggande omständigheter i övrigt vill jag icke motsätta mig att fru O. befrias från den ersättningskyldighet gentemot kronan som åvilar henne jämlikt Svea hovrätts ifrågavarande dom.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att fru O. befrias från henne åvilande ersättningskyldig-

het till kronan i anledning av Svea hovrätts dom den 18 december 1956.

3¹

Enligt ett entreprenadavtal den 27 februari 1950 mellan byggnadsstyrelsen och en av byggnadsingenjören K. innehavd byggnadsfirma i Västerås åtog sig firman att utföra en nybyggnad för telefonstation med garage i Katrineholm. Sedan det visat sig att K. inte kunde fullgöra entreprenaden, hävdades entreprenadavtalet genom avtal den 17 januari 1951. Därvid åtog sig byggnadsstyrelsen att själv låta utföra återstående arbeten. Vidare överenskomms att K. vid blivande slutuppgörelse skulle utbetala ersättning efter vissa angivna grunder för styrelsens merkostnader i anledning av att entreprenaden icke fullföljts.

Sedan K. i maj 1951 försatts i konkurs träffade byggnadsstyrelsen den 29 juni 1953 viss uppgörelse med konkursboet. I ett häröver upprättat avtal angavs skulden till styrelsen utgöra 235 178 kr. 51 öre, varav ett belopp av 40 000 kr. täcktes genom ställd säkerhet.

I en den 31 augusti 1961 till kommunikationsdepartementet inkommen framställning har K. anhållit att byggnadsstyrelsens återstående fordran, uppgående till 195 178 kr. 51 öre, måtte avskrivas. Såsom skäl härför åberopar K., att han och hans hustru — vilka under 1960 icke haft högre beskattningsbara inkomster än resp. 6 250 och 3 700 kr. — saknar möjlighet att betala ifrågavarande belopp eller ens ränta därå.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande den 9 oktober 1961 meddelat att styrelsen icke mottagit någon utdelning i konkursen. För att hindra preskription av kronans rätt har styrelsen i augusti 1961 gjort framställning om betalningsföreläggande för K. Denne har bestritt kravet. I avvaktan på avgörandet av förevarande hos Kungl. Maj:t anhängiga ärende har styrelsen icke låtit hänskjuta frågan till rättegång.

Riksrevisionsverket har i utlåtande den 10 november 1961 — med hänvisning till i propositionerna 1960: 26 p. 11 och 1945: 87 p. 7 upptagna likartade fall — tillstyrkt, att K. befrias från sin i ärendet angivna ersättningskyldighet till kronan.

Departementschefen

Av utredningen framgår, att K. genom det bristande fullgörandet av entreprenaden ådragit sig en skuld av sådan storlek, att han saknar möjlighet att med egna ansträngningar frigöra sig från densamma. Då K. saknar tillgångar torde ur statens synpunkt intet stå att vinna genom att söka indriva byggnadsstyrelsens fordran. Med hänsyn till de i detta fall föreliggande omständigheterna anser jag således i likhet med riksrevisionsverket, att K. bör befrias från honom åvilande betalningsskyldighet till kronan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att K. befrias från honom åvilande betalningsskyldighet till kronan i anledning av förut nämnda skuld.

¹ Kommunikationsdepartementets dnr SA 146/61.

4¹

Då kontoristen S. den 18 mars 1961 tillfälligt tjänstgjorde som kassör vid ilgodsexpeditionen på Stockholms centralstation uppkom en brist i kassan om 1 000 kr. Enligt polisanmälan av S. hade en tusenkronorssedel, som låg på disken i samband med betalning av vissa frakter, stulits av en kund. Intet bevis har kunnit förebringas till stöd för denna anmälan. S. har varit anställd vid statens järnvägar sedan år 1937. I sin nuvarande tjänst har han haft uppbördstjänst sedan år 1957 och har därvid tidigare icke haft någon kassabrist. Han har mycket goda vitsord.

I en den 13 juni 1961 till kommunikationsdepartementet inkommen framställning har S. hemställt att bli befriad från återbetalningsskyldigheten till SJ.

I utlåtande den 28 juli 1961 har *järnvägsstyrelsen*, med hänsyn till S:s vederhäftighet och till de omständigheter under vilka bristen synes ha uppkommit, tillstyrkt bifall till framställningen.

Riksrevisionsverket har i utlåtande den 15 september 1961 förklarat sig icke ha något att erinra mot att S. befrias från ersättningskyldighet för den uppkomna kassabristen.

Departementschefen

Förhållandena i samband med nämnda kassabrist torde sannolikt icke kunna klargöras. En fullständig eftergift av kronans ifrågavarande fordran synes därför enligt min mening ej böra komma i fråga. Med hänsyn till omständigheterna i fallet vill jag dock icke motsätta mig att S., därest han till järnvägsstyrelsen betalar ett belopp av 250 kr., befrias från honom åvilande återstående ersättningskyldighet till kronan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att S., därest han inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till järnvägsstyrelsen inbetalar ett belopp av 250 kr., befrias från honom åvilande återstående ersättningskyldighet till kronan i anledning av förut nämnda kassabrist.

5²

Förste trafikbiträdet A. tjänstgjorde den 29 juni 1959 som vikarie på Valla järnvägsstation. Då A. lämnat stationen för att tillbringa natten i samhället, tillgreps vid inbrott på stationen ett belopp av 789 kr. 25 öre. Gärningsmannen har ej påträffats. Emedan A. ej följt vid statens järnvägar gällande bestämmelser angående förvaring av kontanter, har han underlättat genomförandet av tillgreppet, varför han är ansvarig för förlusten. Då A. under sin 21-åriga anställning vid SJ fått genomgående goda vitsord vidtogs inga bestraffningsåtgärder mot honom i anledning av försummelsen.

I en den 3 juli 1961 till kommunikationsdepartementet inkommen framställning har A. anhållit att han måtte befrias från skyldigheten att återbe-

¹ Kommunikationsdepartementets dnr SA 162/61.

² Kommunikationsdepartementets dnr SA 163/61.

tala det stulna beloppet. A. åberopar, att han och hans hustru har fyra barn i skolåldern och att hans lön icke medgiver några större oförutsedda utgifter.

I utlåtande den 28 juli 1961 har *järnvägsstyrelsen*, med hänsyn till A:s goda vitsord och till övriga omständigheter i ärendet, föreslagit att A. måtte, därest han förslagsvis före den 1 april 1962 till styrelsen inbetalar 200 kr., befrias från honom åliggande resterande ersättningsskyldighet.

Riksrevisionsverket har i utlåtande den 15 september 1961 tillstyrkt järnvägsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Med hänsyn till A:s försörjningsbördan vill jag icke motsätta mig att han, därest han till järnvägsstyrelsen inbetalar ett belopp av 200 kr., befrias från honom åvilande återstående ersättningsskyldighet gentemot kronan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att A., därest han inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till järnvägsstyrelsen inbetalar ett belopp av 200 kr., befrias från honom åvilande återstående ersättningsskyldighet till kronan i anledning av förut nämnda försummelse.

6¹

Smidesarbetaren S. misshandlade den 12 augusti 1952 svårt sin dåvarande fästmö, postexpeditören N., som till följd härav måste intagas på sjukhus och begära en längre tids sjukledighet från sin tjänst vid postverket. Generalpoststyrelsen yrkade vid rådhusrätten i Malmö skadestånd av S. motsvarande postverkets kostnader för sjuklön m. m. åt N. intill den 31 oktober 1952 och förbehöll sig vidare att i särskild rättegång föra talan mot S. om ersättning för de ytterligare kostnader som kunde komma att åsamkas verket i anledning av de N. tillfogade skadorna. Rådhusrätten förpliktade i dom den 15 januari 1953 S. att till generalpoststyrelsen utgiva skadestånd med 1 818 kr. 5 öre jämte fem procent ränta därpå tills betalning skett, ävensom att gottgöra styrelsen kostnaden för domslösen och lagakraftbevis. Domen har vunnit laga kraft. Utöver denna domfästa fordran — tillhoppa uppgående till 1 839 kr. 5 öre jämte viss ränta — har postverket en ytterligare fordran hos S. för lön m. m. åt N. intill den 20 januari 1953, vilken fordran beräknas uppgå till 1 744 kr. 10 öre. S., vars vistelseort och förhållanden i övrigt är okända, har hittills icke betalat någon del av skulden.

Generalpoststyrelsen har i skrivelse den 9 november 1961 föreslagit, att postverkets ifrågakarande fordran hos S. helt avskrivs. Styrelsen åberopar en skriftväxling med överläkaren H. E. Larsson vid S:t Lars sjukhus i Lund, vid vilket S. varit intagen. Larsson har vid flera tillfällen framhållit, att ett upptagande av skadestandsfrågan med S. skulle innebära betydande risk för dennes psykiska balans och möjligen framkalla nya våldshandlingar,

¹ Kommunikationsdepartementets dnr SA 186/61.

varför postverkets fordran definitivt borde avskrivas. Styrelsen har icke ansett sig kunna vidtaga någon åtgärd i strid mot Larssons uttalanden.

Riksrevisionsverket har i utlåtande den 24 november 1961, med hänsyn till i ärendet angivna särskilda omständigheter, tillstyrkt bifall till generalpoststyrelsens framställning.

Departementschefen

Med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter anser jag, att S. bör helt befrias från den ersättningsskyldighet gentemot kronan, som enligt det förut anförda åvilar honom.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att S. befrias från honom åvilande ersättningsskyldighet till kronan i anledning av rådhusrättens i Malmö dom den 15 januari 1953 samt från den ytterligare ersättningsskyldighet gentemot kronan, som kan föranledas av hans förutnämnda gärning.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bo Järmark